

NOTITIE

Onderwerp Ontwikkeling groenslingers
Project Vijfhoek, herinrichting en verkeersmaatregelen
Opdrachtgever Gemeente Haarlem
Projectcode 123588
Status Definitief
Datum 6 september 2021
Referentie 123588/21-013.404
Auteur(s) W.F. van den Berg MSc

Gecontroleerd door J.M. Timmermans MSc
Goedgekeurd door W.F. van den Berg MSc
Paraaf

Bijlage(n) -

Aan Gemeente Haarlem M. Hoefakker
Kopie -

Voor u ligt een verkenning naar de mogelijkheden voor het toepassen van groenslingers in de Keizerstraat en Barveoetstraat in de wijk Vijfhoek, als onderdeel van de herinrichting van deze projectlocatie tot fietsstraat.

Achtergrond

De gemeente Haarlem heeft als doel om de leefbaarheid van de binnenstad te vergroten en zet onder meer in op het vergroenen van de binnenstad. Zowel in de Toekomstvisie Haarlem 2040, de Structuurvisie openbare ruimte Haarlem 2040 en het Coalitieprogramma duurzaam doen 2018-2022 komt dit expliciet terug.

De Keizerstraat en Barveoetstraat zijn aan beide zijden geflankeerd door gebouwen en het maaiveld is volledig verhard. Wij noemen dit ook wel een 'street canyon'. Deze kenmerken zich door de bijdrage aan het stedelijk hitte-eilandeffect. Op warme dagen kan de temperatuur in deze straten met enkele graden extra stijgen wat de leefbaarheid vermindert. Door de bebouwing aan weerszijden blijft stof en vuile lucht hangen wat de luchtkwaliteit niet ten goede komt. Het beperken van de hoeveelheid autoverkeer heeft hier een positief effect op.

Voor de herinrichting van de Keizerstraat en Barveoetstraat is onderzocht wat op maaiveldniveau gedaan kan worden om deze straat te vergroenen. Dit is gedaan door groenvakken in te passen op de plaatsen waar in de huidige situatie parkeervlakken zijn. Deze groenvakken leveren een bijdrage aan de vergroening, maar vormen in verhouding met de totale oppervlakte van de straten een beperkt percentage. Er is geen ruimte voor straatbomen.

Vandaar dat gezocht is naar oplossingen die de vergroening nog een stap verder kunnen brengen. Dat kan in verticale richting.

Verticaal groen

Deze vorm van vergroenen gaat voornamelijk in samenspraak tussen de gemeente en haar bewoners. Groene gevels en daken bieden voordelen voor de leefomgeving en biodiversiteit in geval dat ruimte schaars is. Door langs de gevels stenen uit te nemen voor verticale groeiers werken bewoners en de gemeente samen om te vergroenen.

Onder voorbehoud vindt er 12 oktober 2021 een informatiebijeenkomst plaats om belanghebbenden te informeren over de fietsstraat. Tijdens de informatiebijeenkomst over nieuwe inrichting van de Keizerstraat en Barrevoetstraat worden de bewoners en ondernemers uitgedaagd om mee te denken over het verticaal vergroenen van de straat.

Groenslingers

In Haarlem zijn er al voorbeelden van groenslingers. Bijvoorbeeld in de Kleine Houtstraat, Nieuwe Kruisstraat en Ridderstraat. Deze zijn vaak op initiatief van bewoners gemaakt. De Keizerstraat en Barrevoetstraat hebben een relatief smal straatprofiel. Daardoor komen deze straten ook in aanmerking om een groenslinger aan te leggen. Vanzelfsprekend moet de groenslinger hier een stuk hoger komen te hangen omdat er ook vrachtverkeer door de straat rijdt.

Afbeelding 1 Voorbeeld groenslinger Nieuwe Kruisstraat

Vanuit de gemeente kan de ontwikkeling van groenslingers aangemoedigd worden. Voorbeelden waar dit in een samenwerking tussen bewoners en de gemeente is opgezet vinden we over de grens in België in steden als Gent en Antwerpen. De gemeente Haarlem staat er ook voor open om groenslingers toe te voegen aan mogelijkheden om de stad te vergroenen.

Een groenslinger is een slinger van klimplanten die vanuit één of twee (schuin) tegenover elkaar liggende groene gevels over de straat worden geleid. De klimplanten groeien langs de gevels tot een hoogte van minstens 5 m. Dan steken ze met horizontale kabels de straat over. De groenslinger gaat in een rechte lijn naar de overkant van de straat en wordt verankerd in beide gevels. Uw overbuur hoeft zelf geen tegeltuin te hebben. De navolgende afbeelding laat een voorbeeld uit Antwerpen zien. De groenslingers hebben bij voorkeur een minimale afstand van 10 m ten opzichte van elkaar om wel voldoende licht op de straat te houden.

Afbeelding 2 Voorbeeld van een groenslinger

Het concept van de groenslinger is gebaseerd op een participatieproces met de bewoners en ondernemers in de straat:

- samen met de overbuur wordt afgesproken om verticaal groen aan te leggen en een groenslinger te spannen tussen de gevels;
- na goedkeuring door de gemeente zorgt de gemeente voor de aanleg en het onderhoud van de kabels op een hoogte zodat de auto's er nog onderdoor kunnen rijden;
- de overburen planten de snelle groeiers en dragen zorg voor het water geven en snoeien van de groenslingers. De gemeente draagt zorg voor het onderhoud boven 4 m.

Uitgangspunten

Om de ontwikkeling van de groenslingers werkbaar te houden is het goed om hier uitgangspunten voor vast te leggen. Hierbij kan gedacht worden aan de volgende uitgangspunten:

- iedere aanvrager verbindt zich er toe om, in geval de aanvraag wordt goedgekeurd, de groene gevel en de groenslinger gedurende ten minste tien jaar te behouden. Deze verplichting stopt indien de aanvrager het gebouw verkoopt, niet langer gebruikt of huurt of zijn zakelijk recht op het gebouw verliest of overdraagt;
- de overburen planten de snelle groeiers en dragen zorg voor het water geven en snoeien van de groenslingers. De gemeente draagt zorg voor het onderhoud boven 4 m;
- de gemeente zorgt voor de aanleg en het onderhoud van de kabels;
- het trottoir blijft bereikbaar en houdt een minimale breedte van 1,50 m. Er blijft ten minste 2,20 m hoogte vrije doorgang.

Technische specificaties

Met betrekking tot het type kabel, hoeveel gewicht eraan komt te hangen en hoe het bevestigd moet worden in de gevel, dient nog uitgewerkt te worden.

Type groen

Voor de groenslingers zijn groeikrachtige klimplanten nodig die de gevel niet beschadigen. Voorbeelden van planten zijn:

- Clematis montana Rubens - bergbosrank 'Rubens';
- Parthenocissus quinquefolia - vijfdelige wingerd;
- Passiflora caerulea - blauwe passiebloem;
- Vitis coignetiae - rode wijnstok;
- Aristolochia durior - Duitse pijp;
- Akebia quinata of Akebia trifoliata of Akebia x pentaphylla - klimaugurk of chocoladewingerd.

Voor de groenslingers is het misschien niet ideaal om over gebruik te maken van groenblijvende (klim)planten (In de zomer wil je verkoeling, maar in de winter willen bewoners en ondernemers waarschijnlijk ook licht). Dit is iets om nader te onderzoeken.

Nadere uitwerking

De opgave van de Keizerstraat en Barrevoetestraat leent zich voor een pilot. Binnen de gemeente dienen nog uitgangspunten en randvoorwaarden te worden uitgewerkt. Bij de bewoners en ondernemers moet worden opgehaald of hier enthousiasme voor is.

In de uitgangspunten staat genoemd dat bewoners en ondernemers zich voor langere tijd moeten committeren. Dat kan een drempel vormen om mee te doen. Tegelijkertijd is dat commitment wel nodig om het concept van de groenslinger te laten werken. Om nader uit te werken is een overeenkomst die voor een bewoner licht genoeg is om aan te gaan, maar die wel tot het juiste commitment leidt.

Terugkoppeling vanuit betrokken partijen

Vanuit de nood- en hulpdiensten ziet men wel wat praktische bezwaren voor het toepassen van de groenslinger. Bij een brand komt al gauw een redvoertuig ter plaatse om uitbreiding vanuit de hoogte te kunnen voorkomen of een blussing van bovenaf in te zetten. Ook maken de ambulancediensten nog wel eens gebruik van een redevoertuig om een patiënt af te hijsen. Met die groenslingers ga je deze mogelijkheden uitsluiten. Vanuit die gedachte zouden de nood- en hulpdiensten de slingers niet toepassen.

Momenteel zijn in de Keizerstraat en Barrevoetestraat al kabels aanwezig. Deze zijn in beheer van Lichtstad Haarlem. De kabels hebben een functie voor feestverlichting tijdens de wintermaanden. De hoogte van deze kabels varieert, maar in essentie moet er altijd een vrachtwagen onderdoor kunnen rijden. Men gebruikt hiervoor de overeenkomst gebruik spandraden binnenstad Haarlem.

Vanuit diverse afdelingen binnen de gemeente Haarlem wordt enthousiast gereageerd om deze vorm van vergroenen mogelijk te maken en daarmee de kwaliteit van de openbare ruimte te vergroten. Vanuit de afdeling beheer zijn er zorgen over veiligheid, verantwoordelijkheden in de buitenruimte en de beheerbaarheid van de groenslingers. Hoe onderhoudsvrijer, hoe beter.